

הממונה על המשמעת

14.8.2023
תיק 73/2023

דיון משמעתי-

בעניינה של XXX בית הספר למשפטים

גזר דין

1. נגד הסטודנטית הוגשה קובלנה בגין עבירות לפי סעיפים 12.4 ו 12.6 לתקנון וזאת בקשר לאירוע בבחינה שהתקיימה ביום 18.7.23 בקורס "אתיקה מקצועית" בפקולטה למשפטים. לפי האמור בקובלנה, בזמן הרישום נמצאו כרטיסיות כתובות בספר קובץ החקיקה. הבחינה היתה בספרים סגורים פרט לקובץ חקיקה.
2. ביום 31.7.23 התקיים דיון בעניינה של הסטודנטית בנוכחותה. הדיון התקיים בזום. הסטודנטית היתה מיוצגת על ידי עדן אליאב מאגודת הסטודנטים. נכחו בדיון מטעם התביעה המשגיחה עינב יפה ומטעם ההגנה: הסטודנט עמית.
3. המשגיחה העידה:

יפה: רשמתי את הסטודנטים. זה היה די בסוף. היא גם ישבה בקצה של הכיתה דרך אגב. תוך כדי רישום ראיתי משהו מבצבץ קצת מהספר. הסתכלתי בספר וראיתי את הכרטיסיות האלה. זה מה שיש לי להגיד. היא היתה נסערת. יצאה מהכיתה ובכתה. אני באמת לא יודעת אם הספיקה להסתכל בזה או לא, אבל זה מה שנמצא בספר.

ירון: היא המשיכה את הבחינה אחרי זה?

יפה: לא. הוא יצאה החוצה. היא היתה נסערת, בכתה ויצאה החוצה.

יפעת: היא לא עשתה את הבחינה?

יפה: אני חושבת שלא.

XXX

עדן: יפה, את זוכרת איפה כרטיסיות היו ממוקמות בספר?

יפה: זה היה בסוף. ממש בסוף הספר, וכמה דפים ככה התרוממו אז ראיתי את זה מונח בסוף הספר.

עדן: כל הכרטיסיות היו באותו מקום או שהם היו פזורות?

יפה: כן. באותו מקום. נדמה לי אפילו מהודקים.

עדן: איך XXX הגיבה כשמצאת את הכרטיסיות? היא אמרה משהו?

יפה: היא היתה במבוכה. היא לא הגיבה. לא היה לה מה להגיב. זה היה ממש בתחילת המבחן. וזה היה ממש בתחילת המבחן. ברבע השעה הראשונה.

4. העובדות ביסוד האירוע אינן שנויות במחלוקת. הגנה מודה שנמצאו בקובץ החקיקה של הסטודנטית מקבץ כרטיסיות עם חומר אסור שקשור לבחינה. הכרטיסיות היו מונחות יחד יחד בסוף הקובץ.
5. בטרם התקיים הדיון בפני, ביקשה ההגנה רשות להגיש לבית הדין ממצאי בדיקת פוליגרף. התובע התנגד להגשת ממצאי בדיקת הפוליגרף כראיה. הסנגור פנה לבית הדין ביום 27.7.23 בזו הלשון:

- הסטודנטית עתידה לעבור בדיקת פוליגרף אשר מטרתה לשפוך אור על הלך הרוח של הסטודנטית בזמן האירוע.
- לדיון יגיע להעיד חוקר פוליגרף אשר יסביר על הבדיקה ותוצאותיה, וישיב כמובן לשאלות התביעה ובית הדין הנכבד, ככל שיהיו כאלה.
- על כן, נבקש לדחות את מועד הדיון בהתאם ליומנו של בית הדין.
- כמו כן, מטעם ההגנה יעיד גם הסטודנט עמית בן משה, שהיה בביתה בזמן האירוע.
6. ביום שישי 28.7.2023 בשעה 10:26 שלחתי באמייל את החלטתי לצדדים בזו הלשון:
- לגבי הבקשה להביא עדות פוליגרף כראיה ולצורך כך לדחות את הדיון. הלכה פסוקה היא שפוליגרף אינו ראיה קבילה אלא בהסכמת הצדדים. התובע המשמעתי – מתנגד להבאת הפוליגרף כראיה ויידע בעמדתו זו את הסנגור באמייל תשובה ביום 27.7.23 זכותה של הסטודנטית לבצע בדיקת פוליגרף, אך לאור עמדת התובע ובהתבסס על ההלכה בנושא, אבהיר כי לא אקבל את ממצאי הפוליגרף כראיה קבילה להכרעת השאלות שבמחלוקת.
7. בדיעבד התברר שהסטודנטית ביצעה את בדיקת הפוליגרף ביום חמישי 27.7.23 אחה"צ לאחר שהתובע מסר את התנגדותו ולפני שנתתי את החלטתי.
8. ביום 30.7.23 נתתי החלטה כדלקמן:
- א. הדיון שנקבע ליום 31.7.23 יתקיים במועדו. בדיון תציג ההגנה את מסכת הראיות כולל העדת עד ההגנה (ככל שהיא מעוניינת) וללא הגשת ממצאי בדיקת הפוליגרף.
- ב. בדיון תוכל ההגנה להגיב לתגובת התובע ולהסביר מדוע לעמדתה מתאים במקרה המדובר לסטוט מההלכה הפסוקה שקובעת שאין לקבל ממצאי פוליגרף כראיה קבילה.
9. בדיון שהתקיים בפני, הציג הסנגור בפירוט את עמדתו שיש להתיר הגשת ממצאי פוליגרף כראיה בהליך משמעתי.
- עדי:** עכשיו פוליגרף, אני יודע שהתובע ציטט את הדיון וההלכות. אני לא טוען אחרת, אנחנו מכירים את הדיון וההלכות בעניין, ובכל זאת פוליגרף כן קביל בטריבונאלים שבהם אין כפיות לסדרי הדיון ודיני הראיות, כמו אפילו בהליכי מעצר ימים, בתי דין רבניים, הליכים מנהליים, וגם בתי דין משמעתיים. אז אישית לא חושב שצריכה להיות בעיה להגיש את זה. כמובן שהחוקר יגיע וישאלו את השאלות ובית הדין יחשוב מה שהוא חושב. אחד הנימוקים של התובע היה העניין הכלכלי. פערים בין סטודנטים. בעיניי, הפערים בין סטודנטים אין מה לעשות הם בלתי נמנעים, וכמו שיש סטודנטית שמוצגת ע"י סנגור שהוא סטודנט שנה ב' אבל סטודנט אחר הולך ושוכר שירות עו"ד באלפי שקלים – מה לעשות? אז מה, אז נמנע ממנו את הייצוג עו"ד? ומה עם סטודנט, כשאנחנו מביאים לפה עדים מומחים לבית הדין? זה לא בהתנדבות. הם לא עשו לנו טובה. הסטודנט משלם להם כסף. הם מגיעים ומתייצבים. זה אנשים רציניים. אז לפי הרציונל הזה צריך לאסור גם הבאת מומחים, ולגופו של עניין – במצב הקיים של הדיון והאופן שבו הוא פורש ע"י בתי הדין כאן במכללה, למעשה יוצא שעבירת הונאה היא כמעט עבירה של אחריות קפידה. לא מתעקשים על הוכחת יסוד נפשי כדי להקים את החזקה, די בקיומו של חומר, ועכשיו הסטודנט צריך לחשוב איך הוא משכנע שמאמינים לו שהוא עשה את זה בטעות ושהוא שחח. אז יש סטודנטים שהם יותר ורבליים והם יודעים להתמודד בסיטואציות כאלה, ואז אולי הם מותירים רושם מהימן יותר וזה מצליח להם, אבל יש סטודנטים שאולי יותר קשה להם יותר, זה מלחיץ אותם, הם אולי קצת מגמגמים, ואולי קצת שוכחים ואז הם אשמים כי הם לא הצליחו לשכנע שלא היתה למטרה והם מורשעים בהונאה על כל המשמעות של זה. פסילת קורס, שגם לזה יש השלכות כלכליות, הרחקות, כתם. סטודנטית למשפטים – אנחנו יודעים את המשמעות של זה. אז אני חושב שגם ככה, בהינתן המצב המשפטי הקיים, גם ככה היכולת של הסטודנט לבוא ולהוכיח את חפותו היא כמעט ולא קיימת, היא מאד מוגבלת, רק לקוות שמישהו יאמין לו, וכמובן יש גם קושי אחר כך לבוא ולהפוך את זה בערכאת הערעור כן כי זה ממצא עובדתי, אז

אני חושב שעוד לשלול מהסטודנט דברים חיצוניים אובייקטיביים שיכולים לבוא ולסייע לו? למה שנרצה לעשות את זה? המטרה שלנו היא חקר האמת. כמובן שהפוליגרף לא מחליף ראיות אחרות. הוא לא מחליף את ההתרשמות של בית הדין. אם עכשיו XX הייתה יוצאת דוברת אמת שלא היה לה כרטיסיות בספר, אז מה, זה אומר שלא היו לה כרטיסיות בספר? זה רק בא לעזור בדברים שאולי הם רק תלויי מהימנות. זה לא מחליף ראיות אובייקטיביות, חפציות, שנמצאות, ולכן באמת ההתנגדות תמוהה. היה אפשר וצריך לקבל את זה כראייה, ובית הדין היה עושה עם זה מה שהוא מבין. אני לא חושב שיש מקום להתנגד, בטח ובטח שזה לא גרסה כנגד גרסה. בהליכים שהם גרסה כנגד גרסה, אני יכול להבין למה פוליגרף הוא בעייתי, כי אז אם אתה דובר אמת כנראה שהשני משקר ואז זה לא הוגן. אבל נגיד בהליך מהסוג הזה, זה לא שמשגיחה אומרת היא עשתה את זה בכוונה. המשגיחה אומרת שמצאה את זה. אנחנו לא חולקים על זה ולא חלקנו על זה, אבל עכשיו, היכולת שהסטודנטית להגיד האם היא דוברת אמת או שקר אז היא מקווה שמישהו יאמין לה שהיא בדרך כלל עושה כרטיסיות ושהיא שכחה את זה באותו ערב. ואם לא יאמינו לה כי זה לא נראה להם? על זה היא תורחק לשנה ותהיה פסילת קורס. אם אפשר משהו שיתמוך ויחזק את הגרסה שלה, למה שהוא יתנגד לזה? אני חושב שזה גם אינטרס של התביעה. זה כמובן גם סימטרי. אם הפוליגרף היה יוצא שלילי, אז היינו הולכים מגיעים להסדר. היינו מייתרים את הסיפור הזה. ברור שאנחנו לא באים להרחיק סטודנטים.

ובהמשך:

עדין: אני חושב שלא נכון לשלול בצורה שהיא קטגורית. נקודה אחרונה בנושא הפוליגרף- אם זה מתוך ספר של כנראה אנשים שמבינים דבר או 2 בפוליגרף, הפסיקה וגם התביעה התבססה על דו"ח ועדת כהן משנת 81. לא אל. התייחסתי לפסיקה שהיא מאוד עדכנית שמזכירה את דו"ח ועדת כהן.

ירון: הפסיקה מתבססת על דו"ח ועדת כהן, והם בעצם אומרים עברו 30 שנה, הדברים השתנו, הדברים השתכללו, ואז המחברים מפרטים על זה שבעבר באמת אולי היה מוצדק לפחד מפוליגרף, אבל היום יש פחות מקום לחשש הזה, בגלל ההתקדמות הטכנולוגית הבדיקה היא לא מה שהייתה אז. זה מה שהם אומרים, אני לא מומחה לפוליגרף. אז גם מבחינת האמינות של זה אני חושב שזה דברים שונים.

10. איני מכירה על בוריה את הטכנולוגיה של בדיקת פוליגרף, אך ההלכה העדכנית קובעת שגם בטכנולוגיה החדשה תוצאות הבדיקה לא יהיה קבילות כראיה גם לא במשפט אזרחי, אלא בהסכמת הצדדים. וגם משנתנה הסכמה הצדדים אין בה כדי להפוך ממצאי הפוליגרף לראיה מכרעה אלא אם הסכימו הצדדים במפורש כי תוצאות הבדיקה הן שיכריעה בשאלה שבמחלוקת. ע"א 8987/05 מלכי נ' סבון של פעם (2000) בע"מ ; רע"א 10235/04 זועבי נ' סובחי נאסף. גם בית הדין לערעורים לעניינים משמעתיים בתיק 79/2015 קבע **"כ"י לא ניתן להתעלם מכך שממצאה של בדיקת פוליגרף אינם קבילים ומשכך גם אין לייחס משקל להצעה להבדק בפוליגרף."**

לאור ההלכה הברורה בעניין, אני דוחה את בקשת ההגנה להגיש את ממצאי בדיקת הפוליגרף כראיה בתיק.

11. לגופן של טענות ההגנה לגבי יסודות העבירות המיוחסות לסטודנטית. ראשית, אדגיש כי אף שתקנון המשמעת קובע חזקת הונאה ומעביר את הנטל להגנה להפריכה, **לא נכונה** אמירתו של הסנגור כי מדובר בעבירה של אחריות קפידה. לא פעם מצליחה ההגנה לסתור את חזקת ההונאה. ולצד זאת, במקרים רבים החזקה לא נסתרת על ידי ההגנה, ובמקרים אלו יש בסיס להרשעה בעבירת הונאה.

12. הסנגור טען כי בנסיבות המקרה המדוברות נסתרה החזקה להונות. בתמיכה לטענה זו הסטודנטית העידה כי היא לומדת לכל הבחינות באמצעות כרטיסיות. עדות זו נתמכה על ידי הסטודנט עמית שלומד עם הסטודנטית מאז המכינה :

עדן: זה מתוך הוואטסאפ. אפשר לראות שהסרטון נשלח ב 13 בפברואר שלמדו לחוקתי בסמסטר שעבר. אתם בדרך כלל לומדים ככה?
עמית: כן, האמת שזו שיטת לימוד שאנחנו עוד נחשפנו אליה עוד במכינה בתורת המשפט. בעיקרון, אנחנו כותבים בתמצות את החומר על כרטיסיות. ממש כאילו זורקים אחד על השני את הכרטיסיות, בוחנים אחד את השני. זו אחלה של שיטת לימוד וזה עוזר לנו לזכור טוב את החומר. אני באמת רוצה להגיד בנפש חפצה שאני באמת חושב ש XXX באמת אדם הגון מההיכרות שלי איתה.

13. עוד טענות לתמיכה בטענת ההגנה שלא היתה כוונה להונות היו העובדה שמדובר ב- 6 כרטיסיות עבות יותר מדף רגיל שנמצאו באותו מקום בספר החקיקה ; בנוסף, סרטון מקפה ארומה הראה את הסטודנטית לומדת יום לפני הבחינה עם הכרטיסיות. לפי עדות הסטודנטית, היא נשארה בקפה עד סגירה ונסעה לישון אצל סבתא. לבסוף, ציינה ההגנה כי הסטודנטית סובלת מבעיית קשב, ארגון וריכוז, ובידה אבחון מוכר לצורך העניין גם על ידי המכללה. הסטודנטית הציגה את האבחון בדיון, אך לא הביאה מטעמה את אשת הטיפול להעיד מה משמעות הממצאים שעלו באבחון.

14. מנגד התביעה טענה בהתייחס לאופי החומר שנתפס, ששיטות ההעתקה הן רבות ומגוונות ולא מוגבלות לפתקים קטנים. ולפיכך העובדה שמדובר בכרטיסיות שאינן קטנות שנמצאו יחד בתוך ספר החקיקה לכאורה באופן גלוי אינה מהווה ראיה שסותרת את החזקה להונות. לעניין זה ציטטה התביעה את פסק הדין של בית הדין לערעורים 46/15 שם היה מדובר בתפיסת חומר אסור של דפי A4. באותו המקרה קבע בית הדין לערעורים :

ב. הטענה כי אופי החומר האסור שנמצא ברשות המערערת כמו גם מיקומו מעידים על העדר כוונה להונות, אף היא אינה מקובלת עלי.

ראשית, שיטות ההערכה אליהן נחשף בית דין זה הן רבות ומגוונות ובוודאי שאינן מוגבלות לשימוש "בפתקים קטנים". ניסיון החיים מלמדינו, אם כך, כי אין באופי החומר שנמצא אצל המערערת כדי לעורר ספק סביר.

שנית, וחשוב מכך, לטעמי דווקא גודל הדפים שנמצאו ברשות המערערת והמיקום בו נמצאו תומכים במסקנה כי לא יתכן שהמערערת לא הייתה מודעת להימצאותם ברשותה. ברשות המערערת נמצאה חבילה של דפים (כשניים עשרה דפים). לגרסתה את המבחן, שכלל שניים שלושה עמודים, הניחה על גבי חבילה זו, שהייתה מונחת על משענת היד. מאחר שחלוקת המבחן ארכה מספר דקות, נמצא שהמערערת ישבה במקומה כשלפניה על משענת היד מונחת חבילה גדולה של דפים. לא רק זאת, אלא שמשקבלה את המבחן היה עליה להניח אותו על חבילת הדפים האמורה, ומשהחל המבחן לקרוא אותו ולכתוב כאשר חבילת הדפים מצויה מתחתיו. ההנחה כי במשך זמן זה (אף אם הדבר ארך מספר דקות בלבד) המערערת לא שמה לב בשום שלב להימצאות חבילת דפים כה גדולה על משענת היד שלה, אינה סבירה בעיני. חוסר סבירות זו מתעצמת אם נזכור כי בתחילתו של כל מבחן הנערך בחומר סגור, מתוזכרים הסטודנטים מספר פעמים כי חל איסור לעשות שימוש בחומר במהלך הבחינה וכי עליהם להרחיק מעליהם כל חומר רלבנטי למבחן. חוסר סבירות זו נתמכת גם בעובדה שלגרסת המערערת עיינה בדפים האמורים לצורך חזרה על החומר ממש עד לתחילת המבחן. בנסיבות אלה לא ברור לי כיצד יכולה הייתה המערערת לשכוח שהחומר הנדון מצוי ברשותה ולא לשים לב להימצאותו של חומר כה רב לפניה.

15. התמונה הכוללת של המקרה שלפני דומה מאד לעובדות שביסוד פסק הדין הנ"ל של בית הדין לערעורים. אך, אלוהים נמצא בפרטים הקטנים. במקרה לפני, טכניקת הלמידה העקבית של הסטודנטית באמצעות כרטיסיות, פעולותיה ביום לפני המבחן שתועדו בסרטון בצירוף עדותה שהיתה מהימנה עוררו אצלי ספק לגבי כוונת הונאה. לפיכך, למרות ההלכה שיצאה מידי בית המשפט לערעורים, אני סבורה לאור הנסיבות השונות, יש מקום לזכות את הסטודנטית מעבירת לפי סעיף 12.4 לתקנון.

16. הסנגור טען כי יש לזכות את הסטודנטית גם מעבירת הפרת הוראות לפי סעיף 12.6 שכן לגישתו לא הוכיחה התביעה שהסטודנטית היתה **מודעת לכך שהיא מפרה את ההוראות** שכן כאמור היא שכחה את החומר האסור בספר החקיקה.

עדין: זה נכון כל מה שאמרת, אם צריך להוכיח מודעות להקמת החזקה. זאת אומרת שנגיד כשסטודנט שיש לו חומר אסור צריך להיות מודע לכך שיש לו חומר אסור. זה א' ב' בדין משמעתי ובפלילים -יסוד נפשי.

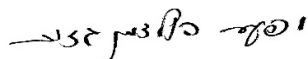
17. אני דוחה את טענתו של הסנגור. לצורך עבירת הפרת הוראות קיימת חזקת מודעות להוראות הבחינה ויש להוכיח כי בוצעה **עובדתית** פעולה מנוגדת להוראות. במקרה לפני מתקיימים יסודות אלו. בהנחיות לבחינה הופיעו הוראות לגבי חומר סגור ללא חומר עזר כלשהו מלבד קובץ חקיקה. הסטודנטית העידה שכאשר נתפסה על ידי המשגיחה הבינה כי עשתה משהו לא כשורה ואמרה לה "תיקחי את זה מפה, אני לא ראיתי, אני לא ידעתי שהן נמצאות שם".

לאור זאת וכלל העדות ששמעתי בדיון, אני מרשיעה את הסטודנטית בעבירה לפי סעיף 12.6 לתקנון.

גזר הדין:

1. משמצאתי שיש בסיס להרשיע את הסטודנטית בעבירה לפי 12.6 לתקנון אני נדרשת לעונש. כאמור הסגור לא טען לנסיבות להקלה בעונש.
2. לגופו של מקרה מדובר בהפרת הוראות ברמה גבוהה בהכנסת חומר אסור לבחינה ולפיכך, איני מוצאת מקום לסטות ממדינות הענישה. לפיכך עונשה של הסטודנטית במצטבר יהיה כדלקמן:
 - א. ביטול המבחן אתיקה מקצועית
 - ב. ביטול הקורס אתיקה מקצועית
 - ג. הרחקה לשנה על-תנאי והתנאי הוא שהסטודנטית לא תורשע בעבירת על סעיפים 12.6 ו-12.4. לתקנון לתקופה של שלש שנים מיום מתן פסק הדין (כולל בתארים מתקדמים).

זכות ערעור תוך 15 ימים.

פרופ' יפעת הולצמן גזית,
הממונה על המשמעת